

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio sexta. Vtrum eleemosyna sit pars satisfactionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

§ Ad secundum dicendum est concedendo maiorem & negando minorem: & ad dictum Augu. respondendum est quod ipse non intellexit quod per suffragia Ecclesie minuat pena illorum qui sunt in inferno damnatorum, scilicet aeternaliter, sed illorum qui sunt in purgatorio: eis enim profunt suffragia Ecclesie, vel ad plenam remissionem, vel ad tolerabiliorem damnationem.

Sententia secunda: partis distinctionis XV.
generalis & specialis.

SArtis arbitror. Superius Magister soluit rationes confirmantes errorem illorum qui dicunt penitentiam posse agi de vno peccato sine aliis, hic improbat directè illum errorem, & diuidit in duas partes. Quia primò illum errorem improbat. Et secundò concludit veritatē, scilicet quæ sit vera & sufficiens pena ibi. Ex præmissis, &c. Prima diuiditur in duas. Quia primò probat intentum per miracula quæ Christus fecit in curatione infirmorum. Et secundò ex comparatione penitentiae ad baptismum. Secunda ibi, Quaedam enim impietas. Hæc est diuisio & sententia in generali.

2 IN Speciali sic procedit, & primò dicit satis est responsum his obiectionibus per quas probatur quod vera penitentia potest agi de vno peccato sine aliis: quod est falsum, vt patet per ea quæ fecit Christus in curatione infirmorum: iurum enim, & mutum, & a dæmonio possessum totaliter liberauit, a muliere habente septem dæmonia oēs eiecit. Et ab homine habente legionem dæmonum omnes eiciens nullum reliquit, totum etiā hominē sanum fecit in sabbato. Ex quibus datur intelligi quod omne peccatum Deus dimittit, aut nullum: est enim inimicus omnis peccati, vnde sicut per baptismum omne peccatum mortale dimittitur, sic per veram penitentiam. Vltimò concludit quod illa est vera penitentia quæ omne peccatum abolet, quod fit quando aliquis penitet de omnibus peccatis cum proposito non committendi, & satisfaciendi de commissis: satisfactio autem hic non accipitur pro restitutione rei ablatae, quandoque enim restitui non potest, vt cum oculus vel vita alicui iniuste eripitur, & tamen si verè penituerit & aliter prout potest satisfecerit veniam consequitur: vbi autem restitutio est possibilis non est vera satisfactio sine restitutione. Et in hoc terminatur, &c.

QUESTIO QUINTA.

Vtrum satisfactio debeat fieri per opera pœnalia.

Thom. 4. dist. 15. q. 1. ad. 4.

CIRCA lectionē istam queritur de partibus satisfactio- nis. Et primo in generali vtrum satisfactio debeat fieri per opera pœnalia. Et arguitur quod non: quia si pœnalitas esset de ratione operis satisfactorij quanto opus esset minus pœnale, tanto esset minus satisfactorium, sed quanto opus fit ex maiori charitate, tanto est minus pœnale, ergo quanto opus fieret ex maiori charitate, tanto esset minus satisfactorium, hoc autē est falsum, ergo &c.

2 Item satisfactio quæ fit deo valet propter eius acceptationem, & non ex sola natura operis. Sed multa opera delectabilia possunt esse deo magis acceptata quæ opera pœnalia, ergo satisfactio potest fieri æque bene, vel melius per opera delectabilia quæ possunt esse deo magis acceptata quam opera pœnalia.

3 IN contrarium est quod dicit Greg. Iustum est vt peccator tanto maiora inferat sibi lamenta per penitentiam, quanto maiora intulit sibi damna per culpam.

4 **R**ESPONSIO. Dicendum est quod satisfactio quæ homo potest deo facere debet fieri per opera pœnalia. Cuius ratio est, quia satisfactio (vt patet ex prædictis) est recompensatio offensus per emendam, sed talis recompensatio non potest esse nisi per opera pœnalia, ergo &c. Probatio minoris: recompensatio enim importat quandam adæquationem inter illum qui offendit & illum in quem offensa commissa est, adæquatio autem in iustitia fit per subtractionem ab illo qui plus iusto habuit, & additionem ad alterum cui subtractum est aliquid: peccator autem quantum in ipso est subtrahit deo peccando non quidem aliquid quod sit in deo subiectiue, quia sic deo nihil subtrahi potest, sed obedientiā & reuerentiam

q. v. huius
dist. 15.

dist. 15.
ad. 4.

qua quilibet tenetur obtemperare præceptis diuinis, ergo ad hoc quod recompensatio fiat oportet quod per satisfactio- nem subtrahatur aliquid a peccatore quod in honore dei cedat. Opus autē malum non potest in honorem dei cedere: opus verò bonum si sit delectabile nihil subtrahit ab operante, sed magis perficit ipsum, ergo ad hoc quod aliquid opus sit satisfactorium oportet quod sit bonum vt cedat ad honore dei, & quod sit pœnale, vt subtrahat aliquid peccatori.

5 Et propter hoc assignantur tres partes satisfactio- nis, scilicet ieiunium, elemosyna, & oratio, quarum sufficien- tia potest haberi hoc modo: satisfactio, vt dictū est, debet esse talis per quam nobis subtrahatur aliquid quod fit ad honore dei, habemus autē tria bona in nobis. scilicet bona for- tunæ, bona corporis, & bona animæ. Ex bonis fortune sub- trahimus nobis per elemosynam. Ex bonis corporis per ieiunium. Ex bonis animæ per orationem submittendo deo totaliter propriam voluntatem: vel potest sumi di- stinctio istorum per comparationem ad illa a quibus homo curatur per satisfactio- nem. Quia per ieiunium cura- tur homo a concupiscentia carnis, per elemosynam a concupiscentia oculorum quæ est de rebus fortune, per ora- tionē a superbia vitæ: vel aliter homo debet bene ordina- ri ad deū & ad seipsum & ad proximum: ordinatur autē bene per orationē ad deū, per elemosynā ad proximum, per ieiunium ad seipsum castigando corpus proprium, sub ieiunio autem comprehenduntur quicquid pertinet ad afflictio- nem corporis, vt peregrinationes, vigiliæ, & huiusmodi: sub elemosyna autem omne oblatum, vel collatum pro- pter deum.

6 Ad primū arg. dicendum quod aliquid est pœnale ex genere operis, & tale quanto magis est pœnale, tanto ma- gis satisfactorij suppositis aliis quæ necessario requiruntur ad satisfactio- nem, aliquid verò est pœnale magis, vel minus ex dispositione operantis. Et si dispositio alicuius pœnalitatem sit bona, non minuit satisfactio- nem. Et ideo opus pœnale quod alleuiatur per charitatem non minuit satisfactio- nem, sicut opus bonum & disti- cile procedēs ex maiori virtute non minuit meritum.

7 Ad secundum dicendum quod licet acceptatio diuina requiratur tam ad meritum quæ ad satisfactio- nem, tamen ipsa præsupponit in vtroque bonitatem operis: & in satisfactio- ne specialiter pœnalitatem propter causam assignatam in corpore solutionis, ergo &c.

QUESTIO SEXTA.

Vtrum elemosyna sit pars satisfactio- nis.

Thom. 2. 2. q. 32. ar. 1. ad. 1.

DEINDE queritur de partibus satisfactio- nis in specie. Et primo de elemosyna. Et secundo de ieiunio. Tertio de oratione. Circa primum queruntur tria. Pri- mum est vtrum elemosyna sit pars satisfactio- nis. Secun- dum est de diuisione elemosynæ. Tertium est ad quem pertineat facere elemosynam, & de quibus rebus. Ad pri- mum sic proceditur, & arguitur quod elemosyna non sit satisfactio- nis pars, quia satisfactio debet fieri illi in quem offensa fuit commissa: sed elemosyna non datur deo in quem culpa fuit commissa, sed datur pauperi qui ex culpa non fuit læsus, nec offensus, ergo ipsa non est satisfactoria.

2 Item illud quod est aliās debitum non est satisfactorium, sed dare elemosynā est debitum charitatis etiā in eo qui peccatū non habet, ergo &c. Maior patet, quia quod est debitum ex vno non est satisfactorium pro alio. Minor probatur per illud quod dicitur. 1. Ioā. vii. Si quis habuerit substantiā huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatē habere, & clauerit viscera sua ab eo quomodo do charitas Dei est in illo?

3 Item satisfactio est actus iustitiæ: vt supra dictū est, sed elemosyna est actus misericordiæ, ergo elemosyna non est satisfactoria.

4 IN CONTRARIUM est quod dicit glosa sua per illud Luc. 3. Facite dignos fructus penitentiae. quod dare elemosynam pars est penitentiae, sed non nisi ratione satisfactio- nis, ergo elemosyna est pars satisfactio- nis.

5 **RESPONSIO.** Circa questionem istam videndum est primo qualiter elemosyna est satisfactoria. Et secundum qualiter se habet ad alias partes satisfactionis.

6 Quantum ad primum patet dupliciter quod elemosyna est satisfactoria, primo quia opus bonum penale est satisfactorium, ut patet ex precedentibus, sed elemosyna est opus bonum & penale, ergo. &c. Secundo, quia iustitia humana exemplata est ex diuina, sed secundum iustitiam humanam satisfacit homo de offensa commissa non solum per poenam quam sustinet, sed per redemptionem quam exhibet: ergo secundum iustitiam diuinam non solum satisfacit homo per ieiunium tanquam per poenam qua corpus affligitur, sed per elemosynam tanquam per redemptionem qua exhibetur.

7 Quantum ad secundum sciendum est, quod quando aliqua comparantur inter se, debent comparari ceteris existentibus paribus, & in hoc dicendum est quod supposita pariter gratia vel charitate, ieiunium est magis satisfactorium quam elemosyna, vel oratio: indirecte tamen & concomitariue elemosyna est magis satisfactoria. Primum patet, quia supposita charitate illud est magis satisfactorium quod est magis penale, quia in opere satisfactorio formalis conditio ex parte operis est penalitas. Sed ieiunium est magis penale quam elemosyna vel oratio, comprehendendo sub ieiunio quicquid est corporis afflictiuum: ut disciplina, vigiliae, peregrinationes, & abstinencia ciborum, quae omnia sub ieiunio comprehenduntur (ut dictum fuit) ergo ieiunium est magis satisfactorium quam elemosyna, vel oratio: necessitas est contra illud quod dicitur. 1. Tim. 4. exercitatio corporis ad modicum utilis est, pietas autem ad omnia valet: quia differt meritum & satisfactio, meritum enim est ad acquirendum premium ad quod requiritur, & sicut bonitas operis, & quod est melius est magis meritorium, & sic dare elemosynam est magis meritorium quam ieiunium, cum sit opus bonum danti & recipienti. Ieiunium autem non sic. Satisfactio autem cum ordinetur ad expiationem poenae requirit quidem opus bonum, sed for male in opere est penalitas. Quia poena per poenam reuoluitur, propter quod ieiunium quod est magis penale est magis satisfactorium. Indirecte autem & concomitariue elemosyna est potior pars satisfactionis. Cuius ratio est, quia illa est potissima pars satisfactionis in qua virtualiter continentur aliae partes, sed in elemosyna virtualiter continentur ieiunium & oratio, ergo &c. Minor patet, quia elemosyna cum alicui datur constituit debitorem ad ieiunandum, & orandum, & satisfaciendum alia bona quae potest pro eo qui dedit, loquedo de debito morali, non ciuili. Secundo, quia elemosyna propter Deum data est quasi quadam oblatio Deo facta, vnde. 4. Ethico, dicitur, quod dona habent aliquod simile Deo factis, oblatio autem facta Deo vim orationis habet: frequenter enim plus impetrat donum quam supplicatio. Item cum bona exteriora ad conseruationem corporis ordinantur, subtractio eorum per elemosynam quasi virtualiter continetur ieiunium. Et plerumque contingit quod aliquis arctius viuunt ex hoc quod sua dedit, igitur elemosyna copletius habet vim satisfactionis quam oratio vel ieiunium. Et propter hoc inducitur, ut vniuersalis medicina peccati. Luc. 11. Date elemosynam & ecce omnia munda sunt vobis, & Thobias. 4. Elemosyna ab omni peccato liberat.

8 AD primum argu. dicendum quod satisfactio pro culpa debet fieri illi in quem culpa fuit commissa, vel alii de eius voluntate & ordinatione: & hoc modo fit satisfactio per elemosynam non quidem ipsi Deo immediare qui bonorum nostrorum non indiget, sed pauperibus de eius voluntate & ordinatione, cum ipse dicat, quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.

9 Ad secundum dicendum quod dare elemosynam quandoque est in praecipio & tunc est meritoria, licet secundum quosdam non sit satisfactoria: quia in casu illo nullus dat suum proprie loquendo, sed reddit alteri quod est ei debitum: quandoque vero non est in praecipio, & tunc non est solum meritoria, sed etiam satisfactoria.

10 Ad sciendum autem quando est in praecipio & quando non, aduertendum est, quod cum usus bonorum exteriorum sit ordinatus ad subueniendum necessitatibus presentis vitae, subuenientia ista debet esse ordinata secundum

charitatem qua quis tenetur primo modo sibi, secundo coniunctis, tertio extraneis: necessitas etiam quam quis patitur in bonis exterioribus potest esse dupliciter absoluta, & conditionata. Absoluta quando omnia bona temporalia quae quis habet sunt ei adeo necessaria quod sine eis non posset viuere. Et hoc a quibusdam vocatur necessitas naturae. Conditionata vero dicitur quando sunt ei necessaria ad conseruationem decentis status. Et haec dicitur necessitas personae in quantum persona nominat dignitatem & statum. Dicendum ergo quod illud quod est necessarium naturae necessitate absoluta, non est praecipuum dari, imo illicitum, quia plus tenetur quilibet sibi quam aliis. Illud autem quod est solum necessarium ad decentiam status ex praecipio dari debet pro releuatione absolutae & extremae necessitatis alterius: quia plus tenetur quilibet diligere ex charitate vitam proximi, quam decentiam status sui. Sed non debet dari pro releuatione status alterius: quia nullus tenetur verecunde viuere in suo statu, ut releuet alium ad decentem statum. Quod autem est superfluum vtriusque necessitati naturae, scilicet & status, dari debet ex praecipio secundum illud Luc. 11. quod superest dare elemosynam. nec est dubium quin sit praecipuum respectu illorum qui sunt in extrema necessitate, quia illis ex praecipio dandum est quod est necessarium proprio statui, & fortiori ratione illud quod superfluum. De illis autem qui non sunt in extrema necessitate, licet sint in magna & verecunda, non audeo plene diffinire, ne condemnarem maiorem partem diuitum. Sed auctoritas beati Iohannis prius allegata quae non solum loquitur de necessitate extrema, sed de notabili & verecunda videtur hoc sonare.

11 Ad tertium argumentum dicendum quod licet elemosyna secundum se, & extra calum necessitatis sit opus misericordiae: tamen in quantum iniungitur a sacerdote, & acceptatur a penitente ad recompenlandam offensam diuinam, est opus iustitiae.

QUESTIO SEPTIMA.

Vtrum elemosynae spirituales sint potiores corporalibus an econtrario.

Tho. 2. 2. q. 32. art. 3.

Secundo quaeritur quae elemosynae sunt potiores, corporales an spirituales. Et arguitur quod corporales, quia illa elemosyna videtur esse potior per quam dantur plus sibi subtrahit, ut subueniat indigenti, sed per elemosynam corporalem plus subtrahitur danti quam per elemosynam spiritualem: quia dans elemosynam corporalem efficitur minus habens in temporalibus, dans autem elemosynam spiritualem non efficitur minus habens in spiritualibus, ergo elemosyna corporalis est potior elemosyna spirituali.

2 Item illa elemosyna videtur esse potior per quam subuenitur indigentiae magis necessariae, sed elemosyna corporalis est huiusmodi: quia indigentias corporales patitur homo velit nolit, indigentias autem spirituales nullus patitur nisi volens, ergo elemosyna corporalis videtur potior quam spiritualis.

3 IN contrarium arguitur sic, quia bona spiritualia sunt potiora corporalibus, sed elemosyna spiritualis fit de bonis spiritualibus, corporalis autem de corporalibus, ergo elemosyna corporalis est potior elemosyna spirituali.

4 **RESPONSIO.** Circa questionem istam tria sunt videnda. Primum est de numero & sufficientia elemosynarum corporalium. Secundum est de numero & sufficientia elemosynarum spiritualium. Tertium est de comparatione earum inter se.

5 **QUANTVM** ad primum sciendum est quod elemosynae corporales ponuntur communiter esse septem, quae in hoc versu continentur. Visito, potro, cibo, redimo, tego, colligo, codo. Visito infirmum, potro sitientem, cibo esurientem, redimo incarceratum, seu captiuum, tego, id est, vestio nudum, colligo, id est, recolligo hospitem, codo, id est, sepelio mortuum, quarum numerus & sufficientia potest haberi hoc modo: elemosyna corporalis ordinatur ad subueniendum indigentiae corporali, quae potest esse duplex